

УДК 351.821

Ковальова М.Л.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки,

Київський національний університет культури і мистецтв

НЕОБХІДНІСТЬ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

У статті аналізується система технічного регулювання України і акцентується увага на необхідності реформування діючої системи технічного регулювання у відповідності з європейськими нормами. Аналізуються нормативно-правове забезпечення системи технічного регулювання та напрями її трансформації. Європейський напрям розвитку країни зумовлює необхідність детального аналізу механізму технічного регулювання в ЄС а саме європейська система технічного регулювання є наразі однією з найефективніших в світі, тому детальне вивчення та дотримання вимог системи технічного регулювання ЄС дозволить українським виробникам підвищити якість продукції. Трансформація системи технічного регулювання на принципах, які діють в ЄС, є нагальною необхідністю для подальшого розвитку країни, а приведення правил і процедур української системи технічного регулювання у відповідність до європейських норм дозволить значно розширити ринки збуту для українських підприємств. Наслідком даних процесів стане загальне підвищення рівня соціальної стабільності та добробуту країни.

Ключові слова: система технічного регулювання, сертифікація, стандартизація, трансформація системи технічного регулювання, Директиви, технічні стандарти, Угода про асоціацію.

**НЕОБХОДИМОСТЬ ТРАНСФОРМАЦИИ СИСТЕМЫ
ТЕХНИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В УКРАИНЕ**

Ковалёва М.Л.

В статье анализируется система технического регулирования Украины и акцентируется внимание на необходимости реформирования действующей системы технического регулирования в соответствии с европейскими нормами. Анализируется нормативно-правовое обеспечение системы технического регулирования и направления её трансформации. Европейское направление развития страны обуславливает необходимость детального анализа механизма технического регулирования в ЕС, а именно европейская система технического регулирования является одной из самых эффективных в мире, поэтому детальное изучение и выполнение требований системы технического регулирования ЕС позволит украинским товаропроизводителям повысить качество продукции. Трансформация системы технического регулирования на принципах, действующих в ЕС, является насущной потребностью для дальнейшего развития страны, а приведение правил и процедур украинской системы технического регулирования в соответствие с европейскими нормами позволит значительно расширить рынки сбыта для украинских предпринимателей. Следствием данных процессов станет общее повышение уровня социальной стабильности и благосостояния страны.

Ключевые слова: система технического регулирования, сертификация, стандартизация, трансформация системы технического регулирования, Директивы, технические стандарты, Договор об ассоциации.

**THE NEED FOR TRANSFORMATION
OF THE TECHNICAL REGULATORY SYSTEM IN UKRAINE**

Kovalova M.

The article analyses the system of technical regulation of Ukraine. Focus on the need to reform the current regulatory system in accordance with European norms. Analyses the legal provision of the regulatory system and its transformation. The European direction of development of the country determines the need for a detailed analysis of the mechanism of technical regulation in the EU. It is the European regulatory system is currently one of the most efficient in the world. Detailed study of and compliance with the EU regulatory system will allow Ukrainian manufacturers to improve the quality of their products. In turn, this will increase the level of investment attractiveness of Ukraine in General. The transformation of the system of technical regulation on the principles operating in the EU is an urgent need for further development of the country. Bringing the rules and procedures of the Ukrainian system of technical regulation in line with European norms will significantly expand the markets for Ukrainian entrepreneurs. The result of these processes will be a general increase in the level of social stability and well-being of the country

Keywords: system of technical regulation, certification, standardization, transformation of systems of technical regulation, Directive, technical standards, Association Agreement.

Постановка проблеми. Основою ефективного функціонування єдиного світового ринку є вільне переміщення товарів, до якості яких в той же час діють певні вимоги, які містяться у технічних стандартах. Існування у міжнародній торгівлі технічних бар'єрів створює, з одного боку, перешкоди для виходу українських підприємств зі своєю продукцією на європейські та міжнародні ринки, з іншого – обмежує доступ вітчизняних споживачів до якісної закордонної продукції. Гармонізація технічних стандартів є тим механізмом, який дозволяє усунути дані перешкоди та сприяти успішному товарообігу між нашою країною та ЄС, передусім.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями реформування та трансформації системи технічного займались такі науковці як Віткін Л. М., Штефан Н. В. [1], Семенов А. О, Г. М. Кожушко Г. М., Шурдук І. В. [7] та інші. Проте, у зв'язку з проголошенням Україною проєвропейського вектору розвитку, дане питання потребує подальшого дослідження.

Метою статті є визначення особливостей системи технічного регулювання України та напрямів її реформування згідно з міжнародними вимогами в контексті Угоди про асоціацію України та ЄС.

Виклад основного матеріалу. Дослідження досвіду світових компаній, які успішно працюють на світовому ринку, дає змогу стверджувати, що підтвердженням якості продукції є відповідний сертифікат, який зазначає певний рівень якості даного товару та його безпечність для споживача. Детальне вивчення та дотримання вимог системи технічного регулювання ЄС дозволить українським виробникам підвищити якість своєї продукції та гідно презентувати себе на європейському ринку

Система технічного регулювання (метрологія, стандартизація, оцінка відповідності) спрямована на забезпечення безпеки та відповідність товарів та послуг, захист внутрішнього ринку та розширення зовнішнього ринку країни, сприяє розвитку новітніх технологій та підвищенню конкурентоспроможності економіки [1]. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, зокрема в частині стосовно зони вільної торгівлі, передбачає виконання нашої країною певного переліку заходів, серед яких одним з найважливіших та найскладніших є усунення технічних бар'єрів в торгівлі, зафіксованих в зазначеній Угоді в Розділі 4 (Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею), Глава 3 (Технічні бар'єри в торгівлі) [2].

Однією з особливостей системи технічного регулювання України є обов'язкова сертифікація, яка була запроваджена в 1993 році та мала своєю метою захист українського ринку від недоброякісної продукції, яка заповнила його в 90-х роках минулого століття. Але ця система була побудована на принципах та інфраструктурі, що діяла ще з радянських часів, та потребувала трансформації та реформування згідно з вимогами ринкової економіки. Наміри України як найшвидше інтегруватися в світову економіку не можуть здійснитися без модернізації системи технічного регулювання. Ця мета ставить конкретні завдання:

- гармонізація профільного законодавства з вимогами СОТ та ЄС;
- впровадження гармонізованих європейських та міжнародних стандартів;

- створення прозорої структури технічного регулювання;
- створення ефективної системи ринкового нагляду [1].

На даний момент в світі найбільш ефективною вважається діюча в Європейському Союзі система технічного регулювання, яка від самого початку створювалась для формування єдиного економічного простору. Наявність угод про взаємне визнання результатів оцінки відповідності з такими країнами, як США, Канада, Австралія, Японія, є підтвердженням «еталонності» європейської системи технічного регулювання. У країнах ЄС вільне переміщення товарів базується на основі «Нового підходу» до технічної гармонізації і стандартизації (прийнятий Радою Європи 7 травня 1985 р.) та «Глобального підходу» у сфері оцінювання відповідності (прийнятий Радою Європи 21 грудня 1989 р.), які підходи реалізуються через Директиви ЄС.

Видання Директив, метою яких є передусім забезпечення гармонізації вимог до здоров'я і безпеки людей, що працюють з технікою, знаходиться в компетенції Ради Європейського Союзу. Директиви охоплюють всі аспекти безпеки, в тому числі положення, що стосуються проектування і виготовлення продукції. В директивах ЄС викладені загальні обов'язкові вимоги для держав-членів Європейського Союзу для здійснення на національному рівні, законів, правил та адміністративних процедур, необхідних для відповідності вимогам Директив. При цьому, європейські Директиви є юридично обов'язковими для кожної держави-члена Європейського Союзу і має більшу вагу, ніж закони окремих держав-членів. Держава-член має право вирішувати, які Директиви мають бути реалізовані в національному законодавстві і які засоби застосовувати для реалізації мети Директив Європейського Парламенту та Ради [3].

Наголосимо, що Директиви Європейського Союзу встановлюють основні вимоги, яким повинна відповідати продукція, яку поставляють на внутрішній ринок країн членів ЄС. Директиви точно визначають необхідні результати, які повинні бути досягнуті при виробництві продукції, але в той же час не мають вимог до безпосереднього виробництва продукції, тобто виробник має свободу дій у виборі технічних умов виробництва, але загальні та основні вимоги Директив Нового підходу повинні бути виконані [3].

Директиви визначають мінімальні обов'язкові вимоги з безпеки для конкретних видів продуктів, які (Директиви) отримали назву «Нового підходу». Викладені основні вимоги в Директивах ЄС, повинні бути виконані в обов'язковому порядку, перш ніж продукція зможе бути продана на території країн Європейської економічної зони. Відповідно до цього, якщо продукція відповідає застосовним Директивам Європейського Союзу, вона повинна мати маркування CE (CE Marking). Знак CE означає в даному випадку «Європейська Відповідність».

Отже, можна виокремити основні напрями щодо виконання Україною намірів відносно трансформації системи технічного регулювання у відповідності з європейськими нормами:

- пріоритет використання міжнародних стандартів, тобто основою всіх технічних регламентів, що використовуються в Україні, мають бути саме відповідні міжнародні стандарти;

– добровільність стандартів за виключенням технічних регламентів, розроблених для захисту інтересів національної безпеки, захисту здоров'я та життя людей, тварин, рослин та навколишнього середовища тощо;

– деклараційний принцип підтвердження відповідності;

– скорочення переліку товарів, які підлягають обов'язковій сертифікації;

– визнання міжнародних стандартів та оцінки відповідності інших країн-членів СОТ[4].

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС визначило основні завдання у сфері технічного регулювання, якими наразі є приведення національного законодавства (базового та галузевого) у відповідність із законодавством ЄС та забезпечення реалізації його положень; здійснення необхідних адміністративних та інституційних реформ відповідно до Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів та запровадження ефективної та прозорої адміністративної системи у сфері технічного регулювання, що створить сприятливі умови для розвитку експорту [5].

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Станом на 01.01.2018 року фонд національних стандартів становить 22636 національних стандартів, з яких 12988 – міжнародні та європейські стандарти, прийняті як національні, що становить 57,4 % їх загальної кількості, з яких 7277 – на основі міжнародних стандартів та 5711 – на основі європейських стандартів (рис. 1).

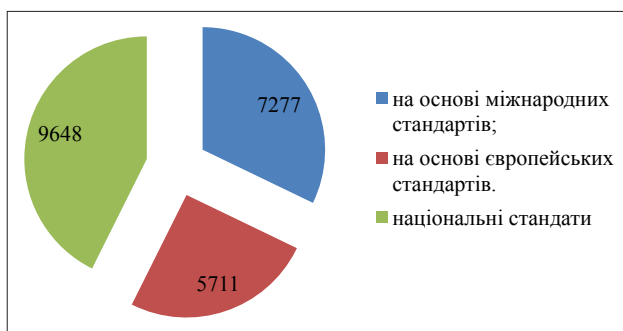

Рис. 1 Фонд національних стандартів

Джерело: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [5]

Наголосимо, що з метою трансформації системи технічного регулювання здійснено багато заходів з приведення національного законодавства у сфері технічного регулювання відповідно до вимог законодавства ЄС, зокрема відзначимо основні з них:

1. У сфері стандартизації. Прийнято Закон України від 05.06.2014 № 1315-VII «Про стандартизацію» (нова редакція), яким передбачено створення національного органу стандартизації, який не є органом державної влади; скасування обов'язковості застосування стан-

дартів та інших нормативних документів у сфері стандартизації; відміна реєстрації технічних умов; зняття необхідності відомчих погоджень проектів національних стандартів та усунення нормативно-правового регулювання відносин, пов'язаних з розробкою стандартів і технічних умов підприємств, установ і організацій. Закон набрав чинності 3 січня 2015 року [6].

2. У сфері метрології. Прийнято Закон України від 05.06.2014 № 1314-VII «Про метрологію та метрологічну діяльність», яким передбачено гармонізацію законодавчих актів з документами Міжнародної організації законодавчої метрології (OIML), актами законодавства ЄС з питань метрології та документами Європейської співпраці із законодавчої метрології (WELMEC). Також передбачено створення окремого центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику в сфері метрологічного нагляду. Закон набрав чинності 1 січня 2016 року [7].

3. У сфері технічних регламентів та оцінки відповідності. Прийнято Закон України від 15.01.2015 № 124-VIII «Про технічні регламенти та оцінку відповідності», який встановлює єдині правові та організаційні засади розроблення, прийняття та застосування технічних регламентів і процедур оцінки відповідності, здійснення оцінки відповідності відповідно до європейських вимог та положень Угоди про технічні бар'єри в торгівлі СОТ, а також визначення кінцевої дати скасування обов'язкової сертифікації продукції (з 2018 року) згідно з Декретом Кабінету Міністрів України від 10.05.1993 № 46-93 «Про стандартизацію і сертифікацію». Закон набрав чинності 10 лютого 2016 року [8].

4. У сфері акредитації. Національне агентство з акредитації України (далі – НААУ) діє відповідно до Закону України «Про акредитацію органів з оцінки відповідності» та Положення про Національне агентство з акредитації України (далі – Положення), затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 08.02.2017 № 161 [9].

Висновки з проведеного дослідження. Однією з головних умов виходу українських товаровиробників на ринки країн-членів ЄС є відповідна якість продукції. Детальне вивчення та дотримання вимог системи технічного регулювання ЄС дозволить українським виробникам підвищити якість своєї продукції. В свою чергу, це дозволить збільшити рівень інвестиційної привабливості України в цілому. Трансформація системи технічного регулювання на принципах, які діють в Європейському Союзі, є нагальною необхідністю для подальшого розвитку країни. Приведення правил і процедур української системи технічного регулювання у відповідність до міжнародної та європейської практики дозволить значно розширити ринки збуту для українських підприємців. Наслідком даних процесів стане загальне підвищення рівня соціальної стабільності та добробуту країни.

1. Штефан Н. В. Технічне регулювання в Україні: проблеми та досягнення / Н. В. Штефан // Системи обробки інформації. – 2011. – Вип. 6. – С. 17-19.

2. Угода про асоціацію між Україною та Європейським союзом. Урядовий портал (текст) / Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/artide?art_id=246581344

3. Ковальова М. Л. Сертифікація продукції в Європейському Союзі: вимоги та процедура / М. Л. Ковальова // Науковий економічний журнал «Інтелект XXI». – Київ, 2017. – № 2. – С. 104-108.

4. Семенов А. О. Розвиток технічного регулювання в Україні / А. О. Семенов, Г. М. Кожушко, І. В. Шурдук // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Технічні науки. – 2011. – № 1. – С. 26-30.
5. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
6. Закон України від 05.06.2014 № 1315-VII «Про стандартизацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>
7. Закон України від 05.06.2014 № 1314-VII «Про метрологію та метрологічну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1314-18>
8. Закон України від 15.01.2015 № 124-VIII «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/124-19>
9. Закон України від 17.05.2001 № 2407-14 «Про акредитацію органів з оцінки відповідності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2407-14>

E-mail: kovalova1503@gmail.com

УДК 339.942:338.48(477)+(1–4ЄС)

Мігущенко Ю.В.

кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник,
Регіональний філіал Національного інституту
стратегічних досліджень у місті Львові

ПРОБЛЕМИ ТА ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ Й ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

У статті проаналізовано проблемні аспекти розвитку транскордонного співробітництва між Україною та Європейським Союзом в умовах децентралізації, зокрема в частині планування та програмування, фінансування, кадрового, нормативно-правового та організаційно-інституційного забезпечення, інформаційного супроводу та просування. Для вирішення проблем розвитку транскордонного співробітництва та полегшення процесів взаємодії на місцевому рівні та рівні об'єднаних територіальних громад запропоновані поряд з традиційними заходами, інноваційні стратегічні підходи та інструменти забезпечення розвитку транскордонного співробітництва між Україною та Європейським Союзом в умовах децентралізації.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, децентралізація, інноваційні форми транскордонного співробітництва, транскордонні кластери, транскордонні індустріальні парки, об'єднання єврорегіонального співробітництва.

ПРОБЛЕМЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ И ИНСТРУМЕНТЫ РАЗВИТИЯ ТРАНСГРАНИЧНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ УКРАИНОЙ И ЕВРОПЕЙСКИМ СОЮЗОМ В УСЛОВИЯХ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ

Мигущенко Ю.В.

В статье проанализированы проблемные аспекты развития трансграничного сотрудничества между Украиной и Европейским Союзом в условиях децентрализации, в частности в части планирования и программирования, финансирования, кадрового, нормативно-правового и организационно-институционального обеспечения, информационного сопровождения и продвижения. Для решения проблем развития трансграничного сотрудничества и облегчения процессов взаимодействия на местном уровне и уровне объединенных территориальных общин предложены наряду с традиционными мероприятиями, инновационные стратегические подходы и инструменты обеспечения развития трансграничного сотрудничества между Украиной и Европейским Союзом в условиях децентрализации.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, децентрализация, инновационные формы трансграничного сотрудничества, трансграничные кластеры, трансграничные индустриальные парки, объединение еврорегионального сотрудничества.